

124483 - Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem, Müminlerin annesi Aişe Radiyallahu anha ile evlendiği yaş hakkında araştırma

Soru

Bir gazeteci, Buhari sahihinde Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem annemiz Aişe ile altı yaşında nikah kıymış, dokuz yaşında ise onunla evlendiği rivayeti hakkında şüpheler ortaya koymaktadır. Bu konuya nasıl cevap verilmeli?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem Aişe Radiyallahu anhanın yaşı (altı) iken nikahlandığı ve (dokuz yaşında) evlendiği konusuyla ilgili yaş belirleme meselesi alimlerin içtihat ettikleri bir mesele değildir. Bilakis doğruluğu tespit edilen ve inanılması gereken tarihsel bir hadisedir. Bu konu, birkaç yönden ele alınabilir:

1. Yaşın belirlenmesi olayı; başka kimselerin, başka tarihçilerden değil, zira bu haber ilgili kişiden yani Aişe Radiyallahu anha’nın bizzat kendisinde bize aktarılmıştır. Aişe radiyallahu anha şöyle demiştir: “Ben altı yaşındayken Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem beni nikahladı, sonra Medine’ye geldik ve Beni Haris İbni Hazrec yurduna indik, bu sırada sıtmaya yakalandım. Saçlarım döküldü, (iyileştikten sonra) saçlarım omuzlarıma kadar gürleştii. Bir gün Arkadaşlarımla beraber salıncakta oynarken annem Ümmü Rumman beni çağırdı. Yanına gittim, ancak benden ne istediğini bilmiyordum. Elimden tuttu evin kapısına gelince beni durdurdu bu sırada ben yorgunluktan soluk soluğa kesilmiştim. Nihayet soluğum biraz yatıştı, sonra biraz su alıp yüzüme ve başıma sürdü, arkasından beni eve koydu, evde Ensar’dan bir takım kadınları gördüm. Kadınlar: “Hayıra ve berekete, iyi kismete düştün” dediler. Annem beni onlara teslim etti. Kadınlar benim üstümü başımı düzelttiler. Benim için beklenmedik şey Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem’in görünmesi oldu. Kadınlar beni ona teslim ettiler. Ben

bu sıralarda dokuz yaşında idim.” (Buhari/3894, Muslim/1422)

2. Bu rivayet, yeryüzünde Kur’an’dan sonra en doğru kitaplar yani Buhari ve Muslim kitaplarında yer almaktadır.
3. Rivayet, bazı kişilerin iddia ettiği gibi sadece bir senetle gelmemiştir. Bilakis birkaç senetten rivayet edilmiştir.
 - Meşhur senet: Hişam bin Urva bin Zubeyir, babası Urva bin Zubeyir, Aişe’den... bu rivayet rivayetlerin en sağlamıdır. Zira Urva bin Zubeyir Aişe’yi en iyi tanıyan kişidir. Çünkü Aişe onun teyzesidir.
 - Diğer senet ise Zuhri senedidir. Zuhri Urva bin Zubeyir, Aişe’den rivayet etmiştir. Bu da Muslim 1422 rivayetinde geçmektedir.
 - Diğer senette A’meş rivayetidir. Muslim 1422
 - Başka senette de Muhammed bin Amr, Yahya bin Abdurrahman bin Hatib, Aişe’den rivayet etmiştir. Ebu Davud 4937

Şeyh Ebu İshak el Huveyni Urva bin Zubeyir’e tabi olan kişilerin isimlerini listelemiştir: bunlar:

Esved bin Yezid, Kasım bin Abdurrahman, Kasim bin Muhammed bin Ebi bekir, Umre bint Abdurrahman, yahya bin Abdurrahman bin Hatip.

Aynı şekilde bu hadisin rivayetinde bulunan Hişam bin Urva’ya tabi olan isimleri de toplanmıştır: İbn Şihap el Zuhri, Ebu Hamza Meymun Mevla Urva’dır.

Daha sonra Medine halkından Hişam bin Urva’dan rivayet edenlerin isimlerini listelemiştir onlar da şu şekildedir:

Ebu Zinad Abdullah bin Zekvan, oğlu Abdurrahman bin Ebi Zinad, Abdullah bin Muhammed bin Yahya bin Urva.

Mekke ehlinden ise: Süfya bin Uyayne ve Cerir bin Abdulhaimd el Dabi rey ehlindendir.

Basra ehlinden ise: Hamad bin Seleme, Hamad bin Zeyd, Vuheyb bin Khalid ve diğerleri.

1. Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem'in Aişe ile evlilik konusu, Aişe dışında kendisini gören ve onu çok iyi tanıyan kişilerden de aktarılmıştır.

İmam Ahmet Musned (6/211)'de Muhammed bin Bişr, dedi ki: Muhammed bin Amr dedi ki: Sena Ebu seleme ve Yahya şöyle dediler: "Hatice Radiyallahu anha vefat ettikten sonra Osman bin Maz'un'un eşi Havle bint Hakim geldi ve şöyle dedi: Ey Allah'ın Resulu! Evlenmez misin? Rasulullah: kiminle diye sordu: bende: ister bekar ister dul. Dedi ki: bekar olan kimdir: dedim ki: Yeryüzünde sana en sevimli kişinin kızı: Aişe bint Ebi Bekir....) sonra hikayenin devamı anlatıldı. Bu hikayede Aişe'nin altı yaşında nikah kıyıldığını daha sonra dokuz yaşında evlilik gerçekleştiğini anlatılmaktadır.

1. Kısacası Aişe Radiyallahu anhu'nun kendisinden bahsetmesi, ayrıca ravilerin olayı bu şekilde anlatmalarına bakıldığında hiçbir şekilde aykırı bir bilgi verilmemiştir. Bu konu, ictihadi ve yoruma açık bir bilgi değildir.
2. Tarih kaynaklarında görüş birliği ile Aişe Radiyallahu anha'nın İslam'da dünyaya geldiği bilinmektedir. Yani Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem'in peygamberliğinden dört sene sonra dünyaya gelmiştir.

İmam Beyhaki Rahimehullah (Ben anne ve babamı hatırladığımdan beri İslam'a tabi idiler) hadisine yorum yaparken şöyle demiştir: Aişe Radiyallahu anha İslam'da doğmuştur. Çünkü babası peygamberliğin başında Müslüman olmuştur. Esved, Aişe'den rivayet ettiğine göre Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem Aişe altı yaşındayken nikah kıymıştır. Daha sonra dokuz yaşındayken onunla evlenmiştir. Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem vefat ettiğinde onun yaşı on sekizdi. Ancak Esmâ bint ebi bekir cahiliye döneminde doğmuş ve babasının İslam'a girmesiyle birlikte İslam'a girmiştir.

Ebu Abdullah bin Mende bin Ebi Zinad'tan aktardığına göre Esmâ bint Ebi bekir Aişe'den on yaş daha büyüktü. Esmâ'nın annesinin İslam'a girmesi gecikti. Esmâ Radiyallahu anha şöyle dedi: Annem müşrik olarak öldü kendisi Beni Malik bin Hasel'den olup Aişenin annesi değildir. Esmâ'nın İslam'a girmesi babasının İslam'a girmesiyle olmuştur, annesinin değil. Abdurrahman bin Ebi Bekir; anne ve babası İslam'a girdiklerinde ergenlik çağına varmıştı. İslam konusunda Anne ve babasına

uymamıştır. Ancak daha sonra İslam’a girmiştir. O Ebu bekir’in en büyük çocuğuydu. (Sünen Kubra 6/203)

Zehebi Rahimehullah şöyle dedi:

“Aişe İslam’da doğan çocuklardan biridir, Fatime’den sekiz yaş daha küçüktür, Aişe şöyle derdi: “Ben annemi ve babamı hatırladığımdan beri İslam’a girmişlerdi” (Siyeru A’leminnubela) 2/139

Hafız bin Hacer Rahimehullah şöyle dedi:

“Aişe, peygamberlikten dört veya beş sene sonra dünyaya geldi.” (el İsabe 8/16)

Böylece onun yaşı hicret yılında sekiz veya dokuz yaşındaydı. Bu hadis, Aişe’nin kendisinden bahsettiği hadisle uyushmaktadır.

1. Tüm tarih kaynakların görüş birliğine göre Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem vefat ettiğinde Aişe, (18) yaşındaydı. Böylece hicretin ilk yılında dokuz yaşında olduğu anlaşılmaktadır.
2. Siyer, tarih ve bibliyografi kaynaklarına göre Aişe Radiyallahu anha vefat ettiğinde (63) yaşındaydı. Bu da hicretin 57. Yılına tekabül eder. Böylece hicretten önce yaşı altıydı. Araplar küsuratları yuvarladığını göz önünde bulundurursak onun yaşı hicretin başında (8) olur. Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem onunla hicretten sekiz ay sonra evlendiğinde onun yaşı (9) olduğu görülmektedir.
3. Yukarıda verilen bilgiler, alimlerin aktardıkları Esmâ bint Ebi bekir ile Aişe Radiyallahu anha’nın arasındaki yaş farkı bilgisiyle uyushmaktadır. Zehebi Rahimehullah şöyle dedi: Esmâ, Aişe’den on kûsûr sene daha büyüktü. (Siyeru A’leminnubela) 2/188

Böylece Esmâ ile Aişe arasındaki yaş farkı 14 veya 15 sene olur.

1. Bizler her ne kadar da bu sayıları siyer ve tarih kitaplarından aktarsak da asıl itimadımız sahih senetle aktarılan kanıtlardır. İtimat ettiğimiz kaynaklarda senetsiz hiçbir bilgi bulunmamaktadır. Tüm bu kaynaklar cevabın başında verdiğimiz bilgiyle tamamen örtüşmektedir.

İkincisi:

Makale yazarının bazı kaynaklara istinaden Esmâ ile Aîşe'nin yaş farkı 10 yıl olduğunu öne sürmesine şöyle cevap veririz:

Bu bilgiler senet açısından sağlam değildir. Şayet bu senet sabit olsa dahi kesin bilgiler çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir.

Senet açısından söz konusu rivayet, Abdurrahman bin Ebi Zinad tarafından şöyle rivayet edilmiştir: "Esmâ bint Ebi Bekir Aîşe'den on yaş daha büyüktü"

Bu rivayet iki koldan gelmiştir: Asmai, Abdurrahman bin ebi Zinad.

Birinci kol:

İbn Asakir (Tarih Dimeşk 69/10) kitabında şöyle aktarmaktadır: Ebu el Hasan Ali bin Ahmed el Maliki, Ahmed bin Abdulvahid el selemi, dedesi Ebu bekir'den, Ebu Muhammed bin Zeber, Ahmed bin Saad bin İbrahim el Zuhri, Muhammed bin Ebi safvan, el Asmai, ibn Ebi Zinad dedi:...

İkinci kol:

İbn Abdul Bir "İstiab fi Marifet el Ashab 2/616" kitabında şöyle aktardı:

Ahmed bin Kasim, Muhammed bin Muaviye'den, İbrahim bin Musa bin Cemil, İsmail bin İshak el Kadi, Nasr bin Ali'den, El Asmai, İbn Ebi Zinad dedi ki: Esmâ bin Ebi Bekir şöyle dedi. Esmâ Aîşe'den on yaş civarında daha büyüktü.

İnsaf sahibi bir araştırmacı bu hadisi düşündüğü zaman hadisin sadece zahiri ile amel edilmiş ve diğer tüm kanıtları yok sayılmış olduğunu görecektir, Çünkü:

1. Abdurrahman bin Ebi Zinad (100H-174H) Esmâ ile Aîşe yaş farkını 10 yaş olarak belirleyen tek kişidir. Ama diğer yandan birden çok tabiidan çok sayıda rivayetler bu bilgi dışında verilmiştir. Sonuç olarak çok rivayetler az rivayetlere tercih edilir.
2. İlim ehlinin çoğu Abdurrahman bin Ebi Zinadı zayıf görmektedirler. Bunun tanıtımında (Tehzib

el Tehzib 6/172) kitabında şöyle geçmektedir: İmam Ahmed bu kişi hakkında: “hadisi şüphelidir” demiştir.

İbn main: “bu kişi Hadis ehlinin dayandıkları biri değildir.”

Ali bin El medini: “Medine’de rivayet ettiği bilgiler doğrudur. Bağdatta söyledikleri Bağdatlılar bozmuştur.” “Abdurrahman yani İbn Mehdi’nin Abdurrahman bin Ebiz Zinad’ın hadisleri üzerine çizgi attığını gördüm:”

Ebu Hatem şöyle dedi: “Hadisi yazılır ama delil olarak gösterilmez”. Nesai şöyle dedi: “Hadisi delil olarak öne sürülmez.”

Ebu Ahmed bin Adi: “Rivayet ettiği bazı hadislere tabi olunmaz.”

Tirmizi’nin 1755 nolu hadiste güvenilir diye tanımlaması. Yukarıda verilen cerh ve eleştiri bilgilerine aykırıdır. Zira cerh, ta’dile tercih edilir. Özellikle Abdurrahman bin Ebi Zinad bir kelime ile diğer tüm rivayetlere aykırı bilgi vermiştir.

1. İbn Abdulbir, bir rivayetinde: “ Esmâ, Aişe’den on yıl civarında daha büyüktü” rivayeti İbn Asakir rivayetinden daha sağlamdır. Çünkü Nasr bin Ali el Ravi, Asmai’den İbn Abduribir senesinde güvenilir olarak bilinmektedir. Tehzib el Tehzib 10/431

Ancak Muhammed bin Ebi Safvan el Ravi, Asmaiden İbn Asakir senesinde kimse güvenilir dememiştir.

İbn Abdul bir rivayetinde (civarında) demesi yaşının 10 olarak belirlemediğine kanıttır. Bu da onun rivayetini zayıflatır. Böylece insaflı araştırmacı yukarıda belirtilen delilleri bu şüpheden dolayı reddedemez.

1. Bununla birlikte bu rivayetle diğer rivayetlerle mutabakat sağlanabilir. Bu mutabakat şu şekilde olur: Esmâ’nın doğumu peygamberlikten altı veya beş sene önce olmuştur. Aişe ise peygamberlikten dört veya beş sene sonra gerçekleşmiştir. Esmâ (73H) yılında vefat ettiğinde yaşı 91 veya 92 yaşındaydı. Bunu Zehebi (siyer Alemunnubela 3/380) kitabında

açıklamıştır.

Bin Ebi Zinad şöyle dedi: O Aışeden on yıl daha büyüktü. Zehebi: bunun üzerine onun yaşı 91 senedir. Hişam bin Urve şöyle dedi: “yüz sene yaşadı ve hiçbir dişi düşmedi.”

1. Bir ihtimale göre Esmâ peygamberlikten önce 14 sene önce doğmuştur. Bunu yazar kendisi onaylamaktadır. Hicrette onun yaşı 27 yaşında idi, hicretin 73 yılında vefat ettiğine göre onun yaşı yüzdür. Böylece bu bilgi diğer tarih kaynaklarıyla uyushmaktadır. Çünkü onun vefatı oğlu Abdullah bin Zübeyir’in vefat ettiği (73H) senesindeydi. Zira Esmâ vefat ettiğinde 100 yaşındaydı. Hişam bin Urve babasından şöyle aktarmaktadır: Esmâ yüz yaşına gelmesine rağmen hiçbir dişi düşmedi ve akıl yönünden hiçbir eksiklik görülmedi.

Bu bilgiler aşğıdaki kaynaklarda geçmektedir: “Hilyetul Evliya 2/56, Mucemussahabe Ebi Nuaym el Asbahani, el İstiab ibn Abdulbir 4/1783, Tarih Dimeşk bin Aakir 8/69, Usudul Ğabe ibn Esir 7/12, el İsabe İbn Hacer 7/487, Tehzibul Kemal 35/125

Esmâ’nın peygamberlikten 10 yıl önce doğması bilgisi, Ebu Nuaym el Aspahani’ye ait olup şöyle demektedir: Esmâ, Aışe’nin üvey kardeşıydı. Ve Aışe’den daha büyüktü, hicretten önce 27 sene önce doğdu, Esmâ Mekke’de 73H. Yılında oğlu öldürüldükten birkaç sonra vefat etmiştir. O sırada yaşı 100 idi. Gözü görmüyordu.

Ebu Nuaym Mekke dönemi 17 yıl olduğunu kast etmiştir. Bu siyercilerin görüşüdür. Ancak zayıf bir görüştür. Fakat Ebu Nuaymin konuşmasını anlamak istenildiğinde bu bilgiye dikkat etmek gerekir.

Son olarak:

Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem ile Aışe arasında yaş farkı olmasına rağmen evliliğin gerçekleşme hikmetleri ile ilgili bilgilere [\(44990\)](#) nolu sorunun cevabında bulabilirsiniz.

En iyisini Allah bilir.